

Ora Ĵurnalo

ĴURNALO, KIU NE APERAS ĈIUTAGE, SED LEGBLAS ĈIUTAGE

Numero 64, Aŭgusto 2023

Ĉu troviĝas brando en la soklo?

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	La monstro en la Grandlago – Odjuret i Storsjön.....	16
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Malgranda ŝterno – Småtärna.....	17
Espeporko meditas.....	3	La intereso pri Esperanto kompare kun pri la klimato.....	17
Statuo de la reĝo Karl IX.....	3	Socia evoluo?.....	18
Ekskurso la 8an de julio.....	4	Ŝerco inter sciencistoj.....	18
La naskiĝtago de Esperanto.....	5	ZEOJ.....	19
Esperanto – Ĉu eŭropa aŭ azia lingvo?.....	6	Supo en la benzinujo – Soppa i tanken.....	19
Tio estas vivo.....	7	Hökälla, societo pri kulturo kaj naturo.....	21
Kanto pri Odeso de 90aj jaroj.....	8	La fortifikaĵo Leono – Skansen Lejonet.....	22
Limerikoj.....	8	Albumo de gvidita promeno kaj ene kaj ekstere de la fortifikaĵo Skansen Lejonet....	25
Kontraŭ apartismo kun Tanzanio.....	10	Saluton el Stokholmo.....	27
Lumo, revuo eldonata en Kebeko.....	13	Pri AI – Artefarita Inteligenteco.....	34
El Penseo, monata revuo pri poemoj.....	15	Kaj fine kelkaj anekdotoj.....	34
La avantaĝoj de Linukso.....	15		
Bonaj novaĵoj de DR Kongo skribas Amnesty International, Svedio.....	16		

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@gmail.com.
Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Kontaktu iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

Limdato por manuskriptoj estas la 1:a en ĉiu monato. Ni deziras kontribuaĵojn pri kulturo, naturo, lingvo, vivstilo, sano, manĝaĵo kaj rakontoj en diversaj temoj.

Vidaĵo de Gotenburgo el fortikaĵo Leono, vidu p. 26.

Espeporko meditas

- Eĉ somere aferoj okazas ĉe la Esperanto-klubo de Gotenburgo. Komence de julio ni faris ekskurson al la somerdometo de Roger en la komunumo Ulricehamn, ĉirkaŭ 100 km for de Gotenburgo.
- La 26an de julio ni celebris la naskiĝtagon de Esperanto en la golfrestoracio de Lerjedalen.
- Pri Odeso ni ofte aŭdas en la TV. Tamen pli valoras la kontakto kun loĝanto de la urbo. Tatjana Anderskaja afable donis al ni permeson preni el ŝia retpaĝo.
- Carl-Olof Selenius loĝis en kelkaj afrikaj landoj. Ĉi tiun fojon li rakontas pri laboro por forigi la apartismon en Sud-Afriko – de Tanzania bazo.

- Ora Ĵurnalo bone spegulas okazaĵojn de Gotenburgo – hodiaŭ kaj hieraŭ. Tamen ne estas facile traduki malnovajn svedajn tekstojn en Esperanton. La rakonto pri la Leona fortifikaĵo donas informon pri militaj tempoj en Svedio.
 - Pri Stokholmo skribas la pastro Ragnhild Hallén kaj Ingegerd kompletigis la artikolon per kuriozaĵoj. Amuza legado!
 - La 9an de septembro komenciĝos niaj esperantokursoj ĉiun duan sabaton en Redbergsskolan. Ĉu estas intereso pri zoom-kursoj? Eble alia klubo volus aranĝi tiajn? Zoom ja ebligas gvidadon kaj partoprenon de la tuta lando. Pripensu!
- Ĝis septembro!

/Siv

Statuo de la reĝo Karl IX

Sur la unua paĝo estas foto farita de Ingegerd.

La jena estas el Interreto:

La ĉevalstatuo de Karlo la IX-a aŭ "Kopparmärra" estas ĉevala statuo en Göteborg, reprezentanta Karl la IX-an. Ĝi estis kreita de la skulptisto kaj profesoro ĉe la Artakademio John Börjeson kaj estis inaŭgurita en 1904 en la mezo de strato Östra Hamngatan ĉe Kungssportsplatsen.

Karlo la IX-a estis unu el la filoj de reĝo Gustavo Vasa kaj fondis la unuan version de

Gotenburgo en Hisingen en 1603, sed tiu urbo estis detruita de la danoj. La statuo estas gisita en bronzo kaj reprezentas virĉevalon, malgraŭ la nomo Kopparmärra (la kupra ĉevalino).

La Glavo-ŝtelo

En la nokto de la 27-an de oktobro 1977, "paro da viroj" en siaj 20-aj kaj 25-aj jaroj ŝtelis la glavon, kiun la rajdisto portis, pendante de sia kokso.

Fine de oktobro la sekvan jaron fandejo en Partille faris novan glavon, 30 kilogramojn pezan kaj 190 centimetrojn longa. /Siv

Ekskurso la 8an de julio

13 membroj de la esperantoklubo de Gotenburgo kunvenis en la somerdomo de Roger Nilsson ĉe la lago Sämsjön en la komunumo Ulricehamn.

Roger vere elektis la ĝustan tagon por la kunveno, la vetero estis bonega. Du personoj naĝis en la lago, kiu estis tute proksima al la somerdomo. Andreas promenis nin ĉirkaŭ la domo, kie troviĝis paperetoj kun ruzaj demandoj, do poenta promeno. Gratulon al Lasse, kiu gajnis.

Ĉiu kunhavis sian piknikan lunĉon – pli praktike ol aranĝi komunan lunĉon, sed kafon, bulkojn kaj torton ni kune dividis.

Iomete ni diskutis venontajn eventojn, pri la librorondo, pri la urba promeno, pri la celebros de la naskiĝtago de Esperanto, pri la aŭtunaj kursoj kaj pri nia partopreno en la Libro-foiro. Du komencantoj de la somera

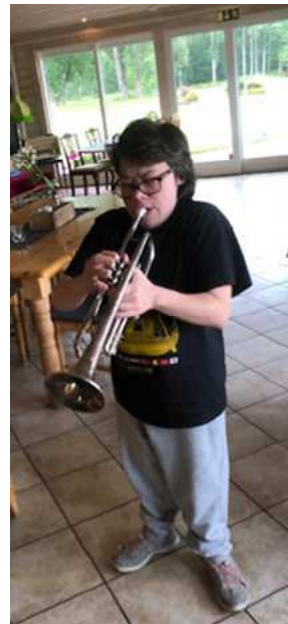
kurso troviĝis inter ni – Zakia kaj Janne. Do bona komenco de la esperantaj aktivecoj la venontan duonjaron, ĉu ne?

Koran dankon al Roger – vere vi donis al ni elstaran someran memoraĵon!

/Siv

La Naskiĝtago de Esperanto

celebrita en la restoracio de la Golfklubo de Lerjedalen, Gotenburgo.

Ekster la restoracio.

Ni estis 12 personoj, sed en la bildo mankas du personoj, mi, kiu fotis, kaj unu persono, kiu venis iomete malfrue pro problemoj pri la trafiko. Christin ludis la trumpeton kaj ĉiuj kantis la esperanto-himnon. Post la ekzerco dum la somera kurso, ĝi sonis bone, kaj la golfludantoj espereble ĝuis ĝin.

Ulrika Hoppe el Stokholmo kaj Magnus el Gråbo unue venis al mi en Gråbo. Ni montris al Ulrika la esperanto-bibliotekon en Stannum.

Post la lunĉo en Lerjedalen Ulrika rakontis pri siaj spertoj de esperantokunvenoj en Stokholmo kaj eksterlande – ekz. dum la UK-oj en Kopenhago kaj Lahti. En Stokholmo oni legis kaj diskutis la libron *La Ringo* de Tolkien. Bona ideo!

Dum kelkaj tagoj ŝi nun spertis la celebron de Gotenburgo – la 400-jara jubileo de ĝia ekzisto. Samkiel dum la 300-jara jubileo, Gotenburgo devis prokrasti la celebron, en 1921 pro la hispana malsano kaj en 2021 pro la korona pandemio.

Do, kune kun Ulrika ni babilis, kantis kun akompano de la trumpeto de Christin, divenis enigmojn kaj kredis ke ni bone celebris la naskiĝtagon de Esperanto. 😊

Preskaŭ ĉiun jaron ni celebris la naskiĝtagon de Ludoviko Zamenhof la 15an de decembro. Tamen la naskiĝtago de Esperanto, kiam eldoniĝis La unua libro, la semo de la tuta Esperanto-lingvo, ja okazas la 26an de julio,

meze en la somero, kiam multaj libertempas. Dank' al Ulrika ni celebris tiun tagon. Ŝi per mejlo demandis al ni: Kie vi celebras la 26an de julio? Je tiu tempo mi estos en Gotenburgo. Hmmm, kion diri? ... ni rapide

planis la kunvenon en Lerjedalen kaj laŭ mi ĝi estis bona tago!

Koran dankon, Ulrika! /Siv

Esperanto – Ĉu eŭropa aŭ azia lingvo?

Pri eseo de Claude Piron

Walter Klag, Aŭstrio, atentigis min pri tiu eseo. Antaŭe mi, krom kelkaj romanoj kaj lernolibroj de ĉi tiu interesa verkisto, nur konis unu faklibron de Piron pri la lingvo

Esperanto – **La bona lingvo**. En tiu libro li i.a. skribis pri la ĉina lingvo, kiun li regis.

Walter Klag havas multajn interesojn, i.a. ĝardenzorgadon. Jen li en sia bieno en Stirio, kie li mezuras kiom multe la tapso plilongiĝis dum kvar monatoj – jes fakte 2,3 metrojn. Oni diras, ke bonas paroli kun kreskaĵo por ke ĝi bone kresku (pro la karbona dioksido de la elspiro?). Mi cerbumas: ĉu Walter parolis germane aŭ esperante al la prospera tapso? Kaj li ne regas la tapsan lingvon, li asertas! Ĉu ni kredu lin?

Sed reen al Claude Piron.
Jen foto de li.

Claude Piron, ankaŭ
konata sub la pseŭdonimo
Johán Valano, ja estis
svisa psikologo,
esperantisto, tradukisto
kaj verkisto.

Li estis tradukisto de U.N. de 1956 ĝis 1961
kaj poste li laboris por WHO. Li skribis pri
Esperanto kaj en Esperanto.

Li parolis Esperanton ekde infaneco kaj uzis
ĝin en Japanio, Ĉinio, Uzbekistano,
Kazakstano, en Afriko kaj en Latina Ameriko
kaj en preskaŭ ĉiuj landoj en Eŭropo.

Nun al la eseo: **Esperanto – Ĉu eŭropa aŭ
azia lingvo?**

Humphrey Tonkin, el Usono, skribis la
antaŭvorton de la eseo. – Unue li cerbumis
pri la malfacileco trovi sciencistojn, kiuj povas
kompari okcidentajn kaj orientajn lingvojn
koncerne la esperantan lingvon, kiu
pretendas esti tutmonda lingvo.

En sia antaŭparolo Tonkin, kiel respondon al
la demando, skribas: Se efektive la lingvo de
Zamenhof montriĝas firme ligita al Eŭropo,
evidente ĝia pretendo al neŭtraleco inter la
lingvoj estus grave kompromitita. Oni grave
povus tiam aserti, ke, kvankam ĝi estas pli
facila ol la aliaj lingvoj nun uzataj en la
internaciaj rilatoj, kaj do serioze konsiderebla

kiel internacia lingvo, ĝi tamen ne estas perilo
inter la kulturoj.

Sed la scienca pruvo de tiu ĉi demando kuŝas
ne en la historiaj limoj de la scio de
Zamenhof, nek en la superaĵaj karakterizoj de
la lingvo, sed en la efektivaj spertoj en la
lernado de la lingvo en diversaj mondopartoj
kaj en la profunda strukturo de Esperanto
mem. **Pliaj studoj estas bezonataj, diras
Humphrei Tonkin.**

**La eseo estas tro longa por Ora Ĵurnalo, sed
vi povus mem legi ĝin!**

La lingvo de Claude Piron estas sufiĉe facila:

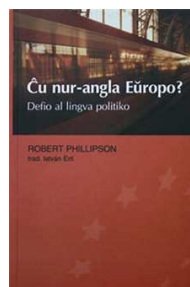
https://legacy.esperanto.org.uk/eldonoj/piron/skanoj/Cxu_euxropa_aux_azia_1977.pdf

aŭ eble pli prefereble legu "La bona
lingvo" de Claude Piron? Eble la eseo
estis la grundo de "La bona lingvo".
Vi povus kompari la tekstojn:

<http://claudepiron.free.fr/livres/bonalingvo.htm>

El Interreto: *La bona lingvo* estas titolo de libro
verkita de Claude Piron. Tiun ĉi 109-paĝan eseon
eldonis Pro Esperanto en Vieno en 1989 kaj
Internacia Esperanto-Muzeo samloke en 1997
(2-a eldono) (ISBN/ISSN 3901752117). Nova
eldono aperis en 2015 ĉe Monda Asembleo Socia.

Ankaŭ troviĝas alia libro en la
sama temo: **Ĉu nur angla
Eŭropo, Defio al lingva
politiko**, verkita de Robert
Philipson.

Sukceson! / Siv

Tio estas vivo

gramatika poemo de Ingegerd

Tio estas la vivo,
tia Dio min ordonis.
Tie troviĝas ĝojo,
tial mi ĝojas.
Tiom da ĝojoj, tiom da ridoj,
tiu Dio, ties bona volo, kreis min.
Tiam mi estas feliĉa!

Kanto pri Odeso de 90aj jaroj

de Tatjana Auderskaja

Al la sudo sin direktas ŝipa ar',
Ĝis Bospor' ĉirkaŭe sternas sin la mar'.
Nek insulo, nek miraĝ' sur blua ond'...
Certe, «Estas multaj urboj en la mond'»

Rf:

La sunsubiro, la tagfiniĝo, Odes' angoras.
Ja diris Puŝkin, ke iuj mortis, kaj iuj foras.
Drinku ni pro odesanoj-geamikoj,
Kiu estas en kaj post la Atlantiko.

Sed ni restas, ni elvivas en Odes'.
Ni malsatas, frostotremas, – tamen, jes!
Iu nin malamas arde, kun envi'.
Ridas ni tra larmoj, tamen – ridas ni!

Rf.

La sun' leviĝos, la sun' leviĝos en urb' ĉemara.
Revenos kantoj, revenos homoj al panjo kara.
Longan nokton ni travivos kun honoro,
Post tenebro devas veni la aŭroro.

Rf.

La Opera Domo

La Patemkin-ŝtuparo

La katakomboj de Odesa

Odeso estas urbo en suda Ukrainio kaj la plej grava havenurbo de la lando. La loĝantaro sumiĝas al proksimume 1 miliono. La grandurbo estas nomita laŭ malnovgreka kolonio nomita Odessos.

Odessa är en stad i södra Ukraina och landets viktigaste hamnstad. Folkmängden uppgår till cirka 1 miljon invånare. Staden är uppkallad efter en grekisk koloni under antiken vid namn Odessos.

Limerikoj

de Tatjana Anderskaja

Iu person' el **Kievo**
Longe dronadis en revo.
Poste li revekiĝis,
Kaj terure timiĝis,
Ĉar okazis al revo la krevi.

Iu knabin' el **Odeso**
Falas en am' sen permeso.
Ŝi suferis kaj ĝuis,
Kun pasi' rendezuis,
Sed finiĝis ja ĉio per ĉeso...

Iu sprita rabisto el **Bresto**
Prenis kason tutplene, sen resto.
Estis en tiu kas'
De la mono amas':
Unu groŝo sur fundo de l' kesto.

Iu juna student' el **Rostovo**
Foje dormis en fremda alkovo.
Kiam venis maten'
Li rimarkis kun splen'
Ke ĉe li restis sola ĉurovo.

Iu bela virin' el **Barato**
Kredis, ke ĉiu vir' estas frato.
Post nelonga turne'
Ŝi komprenis, ke ne,
Sed ne estis por ŝi sortobato.

Brita sir' Isaak, saĝa homo,
Ĉiam timis eliri el domo.
Lin ne trafis fripon'
Tamen falis plafon'
Kaj ĝi pezis pli multe, ol pomo!

Iu **usona** virino
Volis lavi nur per lavmaŝino.
Sed... ho, kiu konfuz'!
Ne sukcesis amuz':
Estas «lavi» ne «love»! Punkto, fino.

Iu juna poet' el **Lepanto**
Enamiĝis al lingv' Esperanto.
Venis li al Kongres',
Sed – ho ve, malsukces'!
Kaj popol', kaj simbol' – por brokanto!

Iu **turka** paŝa' en haremo
Ekdeziris koiti ĝis tremo.
Sed diskuris inar',
Kaj li restis sen par'.
Venis emancipad' al haremo!

Iu virin' el **Komio**
Tre similis al mava simio.
Kaj ne nur la vizaĝ',
Bedaŭrinde la saĝ'
Sama, kiel ĉe l'besta specio.

Iu gaja drinkul' el **Torino**
Iam trinkis tro multe da vino.
En haladz' de l' ebri'
Vidis li inojn tri
En la lok' de la propra edzino.

Iu kalva person' el **Kanbero**
Promenadis en granda sombrero.
Ho, terura moment'!
Forte blovis la vent',
Kaj ekflugis li al stratosfero.

Iu frizist' el **Taŝkento**
Amindumis kun granda serpento.
Pro brakuma sufok'
Li vekigis en ŝok'...
Sed ne restis jam tempo por pento.

Bela damo el land' **Rumanio**
Serĉesploris pri biokemio.
Foje el la matras'
Tralikiĝis la gas'...
Fil' naskiĝis pro la reakcio.

Iu povra soldat' el **kazerno**
Perdis monon sub strata lanterno.
Jen briletas moner'!
Li sin klinis al ter'...
Lin akceptis profunda poterno.

Iu usonanin' el **Ĉinio**
Tre suferis pro rena hernio.
Dum futbal'-mondial'
Post triop-seks-batal'
De l' malsano jam restis nenio!

Kontraŭ apartismo kun Tanzanio

de Carl-Olof Selenius, Uppsala

Panorama de Morogoro. Morogoro estas urbo, situata en la orienta parto de Tanzanio, 196 km okcidente de Dar es Salaam. En la fono videblas la Nguru-montoj.

Ĉu mi partoprenu? La Universala Kongreso de Esperanto en 2024 okazos en Tanzanio. Mi havas multajn agrablajn memorojn de tiu lando. La jarojn 1986 ĝis 1989 mi estis instruisto en meza lernejo en Morogoro.

Sed tio estis alia tempo, alia epoko. Multe ŝanĝiĝis dum la 34 jaroj, kiuj pasis. Verŝajne porteblaj telefonoj estas kutimaj nuntempe – miatepe eĉ senmovaj telefonoj estis tre raraj. Kiom validas miaj memoroj, miaj iluzioj?

Mi scias, ke ne ĉio fariĝis moderneca dum la jaroj. Ekzemple dum la kovima pandemio, kiam aliaj landoj raportis kreskantajn nombrojn de malsanuloj, en Tanzanio estis preskaŭ neniuj kazoj. La kaŭzo estis, ke kuracistoj en Tanzanio estis laŭleĝe malpermesitaj diagnozi pacientojn kiel infektitaj de tiu nova viruso, ĉar la prezidento havis la ideon, ke pandemio ne povus afekti di-kredeman kaj pian popolon, kiel la tanzanian. Kaj la demokratiaj strukturoj de la lando estis tro malfortaj por bari liajn decidojn. Lia decido estis: Ne diagnozu, ne raportu. Nur kiam la prezidento mortis en la jaro 2021 Tanzanio ekaplikis pli normalan politikon pri infekto-protekto.

En 1986 kiam mi venis al Dar es Salaam, mi estis preparita, ke mi renkontos kulturon kaj

situacion tre nekutiman por mi – tiutempe vojaĝantoj al Afriko normale sintenis tiel: ke en alia lando ĉio ajn povas okazi. Do, mi ne surpriziĝis, ke la butikoj havis neniam varojn. La lando estis bankrota. Kiel multaj afrikaj landoj ĝiaj ŝuldoj fariĝis neteneblaj, kiam la mondaj prezo de petrolo kaj de dolaroj kreskis samtempe.

Pro tio kompreneble mankis importitaj varoj kiel kolbasoj kaj fromaĝoj. Ankaŭ enlandaj produktoj mankis, kiel pano, lakto, kafo, sukero, faruno. Dum periodo benzino ne ekzistis. Neniuj aŭtobusoj aŭ aŭtoj moviĝis en la tuta lando. Nur iuj raraj armeaj transportiloj ankoraŭ havis iom da fuelo. Tio okazis dum la antaŭaj monatoj. Kiam mi alvenis, iom jam ŝanĝiĝis: Post komplika disputo kun la Monda Banko, Tanzanio ĵus estis akceptinta drakonajn kondiĉojn por havi krediton por solvi la situacion, kaj petroliŝipo tuj venis al la haveno de Dar es Salaam, kaj benzino estis liverita al benzin-stacioj de la lando. Mi tial povis vojaĝi per aŭtobuso al la regiono Morogoro, kie mi estis laboronta.

Sed nur malmultaj tanzanianoj povis vojaĝi. La programo por ekonomia restrukturigo estis treege severa kaj daŭris longe: Dum dek jaroj la inflacio estis ĉiam ĉirkaŭ 30%. Multaj homoj perdis sian laboron. Ŝtadungitoj forlasis siajn laborojn, ĉar la salajroj ne sufiĉis

por vivteni sin. Ili provis perlabori kiel taksiŝoforoj aŭ vendistoj en la neformala merkato anstataŭe.

Por mi persone tiu tragika situacio ne gravis multe, ĉar mi vojaĝis al ejo por sudafrikaj rifuĝintoj kaj tie mi loĝis dum pli ol du jaroj. Tie ni ne praktikis monan ekonomion. Nur malofte, kiam mi forlasis la rifuĝejon, mi povis observi, ke evidente nova ŝipo estis veninta el iu alia lando, ĉar butikoj, kiuj kutimis esti malplenaj, subite estis plenaj – ĉiuj per la samaj varoj. Unue ĉiuj havis nur plastajn matracojn, tiom multajn, ke sur la trotuaroj troviĝis altaj stakoj.

La sekvantan monaton ĉiuj butikoj estis plenaj de plastaj siteloj. Kun la tempo la sortimentoj fariĝis pli diversaj, kaj post du jaroj la butikoj eĉ specialiĝis, kaj fariĝis: teksaĵovendejo, nutraĵovendejo, feraĵovendejo ktp respektive.

La rifuĝejo estis eksa sisalo-plantejo, donita de la tanzania ŝtato al ANC, sudafrika organizo por liberigi Sudafrikon de la apartisma reĝimo. Post la ribelo de sudafrikaj lernantoj en Soweto en la jaro 1976 multaj junuloj eskapis el sia lando. ANC en ekzilo konstruis sur la sisal-plantejo lernejon, kaj ankaŭ laborejojn por ligna, metala, elektronika kaj plumbista teknikoj, kaj ĝardenojn, bovinejon kaj porkejon.

Kiam opreso kreskis en Sudafriko, pli kaj pli da infanoj pro sia infaneca riskemo devis rifuĝi al Tanzanio. La plenkreskaj rifuĝintoj ne plu sufiĉis por la bezono de la lernejo. Tiam ANC varbis min kaj dekajn aliajn alilandanojn. Plej multaj el ni estis instruistoj. Ni venis de Niĝerio, Ganao, Usono, Britujo, Orienta Germanio, Finnlando, Nederlando, Aŭstralio kaj aliaj landoj. El Svedujo antaŭ mi venis arkitekto, kiu kune kun sudafrika arkitekto kaj konstruistoj konstruis multajn modernajn domojn por la lernejo, por la staloj kaj la kliniko, kaj por loĝigi ĉiujn kelkmilajn personojn. Mi loĝis en unufamilia domo kune

kun familio kaj kelkaj aliaj sudafrikaj personoj.

Mi kaj miaj studentoj ne devis zorgi multe pri kio estis ekster la rifuĝejo. Nin ne trafis la grava ekonomia situacio de la lando Tanzanio. Nia komunaĵo havis sian propran terkulturon. Trifoje semajne aŭdiĝis ŝarĝaŭto halti kaj hupi kaj ni ĉiuj el la apudaj domoj venis kun niaj pelvoj kaj kaseroloj kaj ricevis nian difiintan kvanton por la semajno: certan tagon ni havis porkon, alian tagon legomojn kaj fruktojn, kaj trian tagon farunon, fabojn, konservaĵojn, sapon aŭ aliajn necesaĵojn. Konservskatoloj venis de multaj landoj. Tra la tuta mondo homoj volis helpi kontraŭi la sudafrika apartismo. De Norvegio venis konfitaĵo, de Danio kolbasoj, de Finnlando fromaĝo, se mi korekte rememoras. De Sovet-Unio venis ladojn da viando kaj fiŝo.

Tiaj varoj ni do ricevis de la planko de la ŝargoaŭto ĉiun semajnon. Vestoj, senditaj de Emmaus Björkå kaj la Västerås-a organizo "La pano kaj la fiŝoj", estis distribuitaj alimaniere: Unue kelkaj konfiditaj personoj malfermis la kunpremitajn pakegojn kaj aranĝis la miksitajn enhavon sur vestarkojn: porviraj kaj porvirinaj aparte; jupoj, pantalonoj, ĉemizoj laŭmezure. Nur strikte klasope la studentoj rajtis eniri por trovi taŭgajn vestaĵojn por si. Alikaze estus risko, ke ĥaoso okazus, se ĉiuj trapuŝus sin antaŭen por havi la plej dezirindan vestaĵon.

Ĉu do ĉio estis bona en tiu ekonomia oazo en Tanzanio? Kompreneble ne. Multaj el la junuloj venis al tiu nekonata lando Tanzanio sen siaj familioj. Kelkaj eĉ ne havis tempon por informi siajn gepatrojn, kien ili foriris, ĉar ili havis la policon post si.

En ekzilo, ili eble unue pensis, ke nun ili volas preni aŭtomatan pafilon kaj reveni hejmen kiel batalanto kaj liberigi Sudafrikon. Sed ili renkontis la rektoron kaj la instruistojn kaj aliajn oficistojn de ANC, kiuj diris: Ne, ne fariĝu militisto. Vi devas studi, ĉar la venonta

liberigota Sudafriko bezonas kompetentajn personojn por anstataŭi la nunajn apartismajn oficistojn. Ankoraŭ vi nur povas organizi lerneajn strikojn. Tio estas bone, sed ne sufiĉas. Studu, studu.

Ne ĉiuj kapablis studi diligente. Post jaroj de strikado kaj politika aktivismo iliaj lerneaj scioj ofte estis nesufiĉaj. Nun kiam la eblo por studi venis, ankaŭ hejmsopiro kaj doloraj pensoj venis. Ili observis la ĉirkaŭan Tanzanion. Ĝi aspektis timige mizera kaj stranga. Ili observis la plenkreskajn ANC-anojn. Luj el ili ekziliĝis jam en la 70-aj jaroj, aŭ la 60-aj, eĉ dum la 50-aj jaroj, kaj la junuloj ekpensis: "Ĉu ankaŭ mi restos jaron post jaro sur tiu ĉi sun-ardega, malario-detruita sisal-plantejo."

"Libereco en nia vivo" estis slogano. Sed ĉu oni vere kuraĝis kredi tion? Mi almenaŭ havis la eblon revidi mian hejmlandon, sed por la sudafrikanoj eĉ tiu espero ŝajnis iluzia.

Sed la tago venis. La studentoj havis sian novaĵkomitaton, kiu ĉiun vesperon aŭskultis radio-novaĵojn el variaj landoj kaj resumis ilin en la granda halo post la studohoro. La

Aldono de Siv:

Kiam ĝeneralaj elektoj estis okazigitaj en aprilo 1994 en Sudafriko kaj la rasapartismaj leĝoj estis aboliciitaj, politika libereco estis gajnita ĉie en suda Afriko.

La jaro 1994 do estis la finpunkto por la rakontoj de ĉi tiu libro pri la afrikaj grupoj en Svedio. Multaj daŭre laboras por suda Afriko. Ĉi tiu libro temas pri kiel ĝi komenciĝis. Ĝi estas skribita de aktivuloj, kiuj estis tie.

"Kiam la libereco de Suda Afriko estis la nia."

komitato foje informis pri interesaj onidiroj el Sudafriko, ĉiam pli persistaj. Oni diris pri sekretaj interkonsiliĝoj inter ANC kaj progresemaj industriistoj, pri deklaroj de tradiciaj estroj, de sindikataj federacioj kaj fine pri renkontiĝo kun reprezentantoj de la sudafrika registaro.

Monatoj pasis, monatoj de espero kaj malespero – ĝis aperis afiŝoj en nia rifuĝejo kun nomoj de kelkaj personoj, kiuj rajtis reiri al sia hejmlando sen riski punon. Unue la rektoro kaj kelkaj oficistoj forvojaĝis. Ili estis necesaj por aranĝi la repatrujigon de ĉiuj aliaj. Estis necese trovi parencojn, lokon aŭ okupon en Sudafriko por miloj da personoj, kiuj longe estis for. Luj el la oficistoj estis bezonataj por la preparo por la elekto, la unua tutnacia elekto en Sudafriko, elekto por decidi pri la nova konstitucio.

Kiam Nelson Mandela, la ANC-estro estis liberigita el prizono kaj venis al la tanzania rifuĝejo por danki la anojn, mi ne plu estis tie. Poste ankaŭ ĉiuj studentoj povis reveni hejmen kaj post ankoraŭ kelkaj jaroj la apartisma sistemo malaperis.

La tanzanianoj, kiuj malgraŭ propraj problemoj dum jarcentoj kapablis apogi siajn sudafrikajn kunbatalantojn, nun havas aliajn revojn kaj aliajn batalojn.

Carl-Olof Selenius

När allmänna val hölls i april 1994 i Sydafrika och apartheidlagarna slopades hade den politiska friheten vunnits i hela södra Afrika.

År 1994 blev därför slutpunkten för denna boks berättelser om Afrikagrupperna i Sverige. Många fortsätter att arbeta för södra Afrika. Denna bok handlar om hur det började. Den är skriven av aktivister som var med.

Lumo, revuo eldonata en Kebeko

Inga Johansson rakontas

Ĉio komenciĝis kiam mi vidis filmon en la retpaĝo de Språkförsvaret (lingva defendo), kiu temis pri la franca lingvo en Kebeko, Kanado. Mi volis scii pli pri la LUMO kaj skribis al la gazeto:

– Mi trovis jenan filmon en sveda lingva blogo ĉe Språkförsvaret:

https://www.youtube.com/watch?v=EcJu_f2uPDC

Mi havas kelkajn demandojn:

- Eble estas subteksto en esperanto por tiu grava informo?
- Kiel fartas esperanto nun en Kebeko?
- Eble esperanto estu gvida ponto inter la angla kaj franca?

Poste mi ricevis respondon kaj ankaŭ la ligilon al la revuo Lumo.

Jen la respondo:

– Saluton Inga,

Dankon pro la ligilo al tiu video, kaj viaj demandoj. Kiel denaska angloparolanto kiu

loĝas ekster Kebekio, eble mi ne kapablas doni perfektajn respondojn. Tamen, ekzistas diversaj opinioj rilate al la malkresko de la francparolantaro de Kebekio, ekz:

<https://www.youtube.com/watch?v=FEdR6vy-gV8>

– Supozeble iu, ekz. vi, kiu ekhavas la rajton subtitoligi la videon esperantlingven, povus fari tion. Ĝis nun por tiu video mi vidas la eblecon montri subtitolojn nur anglalingvajn.

– En la provinco de Kebekio loĝas "relative" multaj esperantistoj, kompare kun la cetero de Kanado. Tamen, estas nur preskaŭ 110 aktualaj membroj de KEA, la Kanada Esperanto-Asocio, kaj mi ne scias kiom da membroj havas ESK, la Esperanto-Societo Kebekia. Kelkaj el la kebekiaj esperantistoj estas tre lertaj kaj laboremaj, kaj pro tio okazis la pasintjara Universala Kongreso (UK) de Esperanto en Montrealo. Eĉ en la ĉefurbo, Kebeko (aŭ Kebekurbo), estas kelkaj.

– Antaŭ 40–50 jaroj, oni demandis en perpoŝta kurso, ĉu oni uzu Esperanton kiel

pontolingvon inter angloparolantoj kaj francparolantoj en Kanado. Tion mi mem jam delonge faras. Tamen, oficialigo de tia strategio plej verŝajne neniam anstataŭigos aŭ eĉ aldoniĝos al la baza instruado de la alia el la 2 oficialaj lingvoj de la lando.

Amike,
Bob Williamson, Sekretario de KEA

Kaj respondo el Kebeko:

– Saluton Inga (kaj Bob!),

Se vi permesos, ke mi aldonu al la jam tre taŭga respondo de Bob (kun interesa ligilo al jutuba videaĵo, kiun ankaŭ mi rekomendas), jen miaj komentoj:

Pri Esperanto, mi supozas, ke ĝi estas, kiel en multaj landoj, en transiro, kun multe da reta agado ktp. Tamen, feliĉe, plu daŭras ĉeestaj kunvenoj en multaj lokoj (ekz. en Montrealo, kiujn mi mem kutimas partopreni), kaj tie oni povas renkonti homojn kaj junaĝajn kaj malpli junaĝajn. Se vi scipovas legi la francan (aŭ se vi bezonos, uzu komputilan tradukilon por ekhavi ideon pri la enhavo), mi rekomendas la jenan artikolon pri la Esperantistoj de Montrealo, kiu aperis pasintprintempe:

<https://urbania.ca/article/une-biere-avec-la-communaute-esperanto-de-montrealo>

Pri la franca en Kebekio kaj en la cetero de Kanado, nu, jen interesa sed kompleksa temo. Mi mem origine esperantistiĝis pro kialoj ligataj al tiu temaro. Kvankam iuj statistikaĵoj estas zorgigaj, la situacio estas certe plurflanka. Kio pri la estonteco? Nu, se oni rigardas longdaŭran historion, la lingvo estas nun – ĝenerale – pli sekura ol dum aliaj epokoj, kaj mi mem emas al – prudenta – optimismo.

Se vi permesos iom da memreklamado, mi verkis por la plej freŝa eldono de nia revuo "Lumo" artikolon ĝuste pri tiu temo (en Esperanto, de la paĝo 54):

https://esperanto.ca/wp-content/uploads/2023/07/Lumo_2023_1-fina.pdf

En tiu eldono de "Lumo" aperas ankaŭ pluraj artikoloj (inkluzive de artikolo de Bob pri sia loka klubo!), kiuj atestas la relative bonan viklecon de la kanada Esperantistaro. Oni certe ĉiam povas deziri eĉ pli favoran situacion, sed ni tamen fieras, kiel skribite de Bob, ke ni sukcesis, helpe de UEA kaj aliaj, okazigi la pasintjaran UK-n (malgraŭ sufiĉe multaj defioj). Se vi ne partoprenis tiun kongreson, mi rekomendas la jenan videan raporton:

<https://www.youtube.com/watch?v=PePfs63wLIQ>

Amike,
Nicolas Viau

Aldono el Interreto:

Lumo: 120-jara (nun 121-jara)

"Pri–Per–Pro–Por Esperanto". Sub tiu ĉi slogano, en Montrealo, **en januaro 1902, aperis la unua numero de La Lumo**, kiel posteulo de La Kanada Esperantisto (Espérantiste Canadien). Ĝi aperis kun la sama bela bildo de la knabino, tenanta ampolon (filino de unu el pioniroj de la frua tempo). **La revuo estis trilingva: franca-Esperanta-angla**, kun belaj bildoj kaj varia enhavo (novaĵoj lokaj kaj mondaj, korespondpetoj, lecionoj kaj ekzercoj, vortaro, propagandaj artikoloj, artikoloj por virinoj). La revuo dormis de 1904 ĝis la 1960-aj jaroj. Indas festi la 120-jariĝon, kaj daŭran pri-Lumadon de la Movado en Kanado kaj tutmonde! La arkivo de La Lumo baldaŭ troviĝos en biblioteko.ca. Sed kio pri la muzik-notoj sur la kovrilo? Jes, temas pri La Espero – sed ne tiu, pri kiu vi eble nun pensas! Estas alia versio, de eĉ pli frua tempo, ol tiu, kiu fariĝis nia oficiala himno. Estas komponaĵo de Claes Adelsköld, el Svedio. Li komponis tiun ĉi version en 1891. Aŭskultu ĝin ĉi tie: mallonge.net/FruaEspero.

Lumo Redaktoro: Ĵenja Amis. Provlegistoj kaj helpantoj: Bob Williamson, Francisko Lorrain.

Lumo nur eldoniĝas 1–2-foje jare, sed la numero de 2022, speco de katalogo pri la UK en Montrealo, enhavis 92 paĝojn.

/Siv

	PENSEO	<i>N-ro 382</i>
	Monata Beletra Revueto en Esperanto Honorita de Premio Grabowski, 1994	
Fondita en 1990; Enretigita en 1997 la 34-a jaro http://www.elerno.cn/penseo/penlisto.htm		

El Penseo, monata revuo pri poemoj

eldonata en Ĉinio de **Veido**, kiu kolektas poemojn el la tuta mondo

Bonan Esperantotagon!

de *Rita Mkrtĉjan* el Armenio

Li havis belan verdan tason,
Per kiu verdan teon trinkis
Per la skribilo, ankaŭ verda
Apud la tablo ion skribis.

Pentraĵo bela apud lito
Kun vojo verda, verda kampo
Kaj kiel stel' lumigis ĉambron
Per verda lumo eta lampo.

Forflugis jaroj, temp' trapasis
Li rememoris kun tenero
La tuta viv' ne estis "verda",
Sed hom' ne vivas sen espero.

Ne estis el alia planedo,
Ne estis stranga vivekzisto,
Memorinsignojn verdajn gardas
Kun "verda" kor' Esperantisto!

Yi Qiao (Ĉino en Germanio)

– laŭ ĉinesko Belulino Yu*

La luno jen tenere
klaras vespere.
Sopiras kare al vi,
mi suspirante kun nostalgi'.
Delonge ni apartas,
kiel vi fartas?
Mia kora bondezir'
vin benas kun amika aspir'.

* Belulino Yu (ĉine: Yumeiren) ĉina fiksforma poemo el du strofoj kun po kvar versoj de 7,5; 7,9; /

La avantaĝoj de Linukso

de Espoir Kazati, DR Kongo

Espoir Kazati el DR Kongo faris Power Point-raporton pri siaj studoj en la universitato de Lumbumbaŝi. Mi nur kaptis lian **raporton pri Linukso**. La tuto estas tro longa por Ora Ĵurnalo. Jen ĝi per Guglo tradukita el la franca. La franca ŝajne estas la ĉefa lingvo de la universitato de Lumbumbaŝi, DR Kongo:

1. Plena Aliro: La fakto ke Linukso estas sub la Publika Permesilo GNU garantias ke uzantoj (de ajna tipo) povas havi aliron (kaj modif-raĵojn) al la kodo ĝis la kerno, kiu funkcias kiel la fundamento de la Linukso OS.

2. Libereco de Licenco: kun GPL-licencita Linuksa OS, vi estas libera modifi tiun programaron kaj uzi ĝin, eĉ reldoni ĝin aŭ vendi ĝin (kondiĉe ke vi disponigas la kodon).

3. Reta subteno provizita de la uzantgrupo: kun Linukso vi havas subtenon danke al grandega komunumo, per forumoj, serĉiloj kaj multaj fakaj retejoj.

4. Plena Aparataro de Subteno: Ĉi tio estas punkto, kiu iom post iom malaperas, antaŭ jaroj, se vi instalas Linukso sur maŝino, vi devis certigi, ke vi elektos ĉiun pecon ĝuste, alie via instalado ne funkcios 100%.

5. Komandlinio.

6. Instalado de centralizitaj aplikoj: Sub Linukso ni havas centran lokon kie ni povas aldoni, forigi, serĉi programaron, ni parolas pri pakajmastruma sistemo.

Bonaj novaĵoj de DR Kongo skribas Amnesty International, Svedio

Multaj surskribis protestlistojn, kiam la aktivistoj por homaj rajtoj, Elias Bizimungu kaj King Mwamisyu, estis arestitaj.

Elias estis absolvita fine de majo, kaj la advokato de King esperas ke baldaŭ ankaŭ King estos libera.

Indas apogi Amnesty! /Siv

La monstro en la Grandlago – Odjuret i Storsjön

Pri sveda fenomeno aŭ turista alloganto – la monstro en Storsjön proksime al Östersund, Svedio, skribas **Walter Klag**, Aŭstrio:

En la libro **”Runstenar in Sverige”** de Linus Karlén, mi trovis informojn pri la Monstro en Grandlago (Odjuret i Storsjön). Tiu lago estas la kvina plej granda en Svedio kaj situas pli norde ol Stokholmo.

Multaj asertis, ke ili vidis tiun monstron. Ĝi estas laŭdire vermoforma, havas kapon kiel hundo kaj skvaman haŭton. Por esplori la fenomenon, oni jam ofte klopodis kapti tiun beston, sed vane. Iam oni volis protekti ĝin kiel naturan monumenton, sed tio ne eblas, ĉar oni ne scias, pri kiu specio temas. La diskutado daŭras.

La regiono ĉirkaŭ Storsjön estas maldense loĝata. Povas esti nur bone, se venas multaj

Bilde de Unga Faakta. Mysterier.

turistoj tien. Eble iu inventis la monstron por instigi la turismon. Ankaŭ en Skotlando ĉiusomere – ekde 90 jaroj – aperas artikoloj pri la monstro de Loch Ness. Ankaŭ tie la turismo profitas de tiu fantazia fantomo.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Storsj%C3%B6djuret>

Verkis Walter Klag. Korektis Renate Klag.

Malgranda ŝterno – Småtärna

de Renate Säfström

Malgranda ŝterno, somera gasto el Afriko – Småtärna, sommargäst från Afrika.

La intereso pri Esperanto kompare kun pri la klimato

La plej lastan statistikon trovis **Walter Klag** – en la sveda (ĉi tie tradukita):

Periodo: 2023-05-01 – 2023-07-30

Observo: ĉiutage

Projekto: sv.wikipedia.org

Ĉu oni povas fidi la statistikon? 😊 /Siv

Paĝtitolo	Montroj	Taga averaĝo	Redaktoj	Redaktantoj	Grandeco
Esperanto	15 269	168	<u>0</u>	0	89 091
Klimato	2 014	22	<u>1</u>	1	21 543
Lernejstriko por la klimato	1 578	17	<u>0</u>	0	13 823
3 paĝoj	18 861	207	1	1	124 457

Aldono: Wikipedio kaj Esperanto

https://pageviews.wmcloud.org/?project=it.wikipedia.org&platform=all-access&agent=user&redirects=0&range=latest-30&pages=Esperanto|Climat|Cambiamento_climatico|Clima

Socia evoluo?

de Roger Nilsson

Ĉu ni estas survoje al la sama katastrofo kiel la musoj?

"Universo 25" aŭ "Universum 25" estis eksperimento, kiu estis unu el la pli teruraj en la historio de la scienco, kie oni provis klarigi homajn sociojn per kolonio de musoj. La ideo de "Universo 25" venis de usona sciencisto nomita John Calhoun, kiu kreis la "idealan mondon". Pli specife, ĝi estis la "paradizo de la musoj".

En ĉi tiu paradizo ili havis manĝaĵon, akvon kaj spacon. Okazis, ke ili multiĝis dum la sekvaj 315 tagoj. Post tio, reproduktado komencis malpliigi draste. Kiam post 315 tagoj ili atingis 600 musojn, hierarkio komencis esti kreita. Kelkaj musoj staris super la aliaj musoj, ni nomu ilin alfa-musoj kaj beta-musoj. La pli grandaj musoj komencis ataki la grupon, kio kondukis al multaj maskloj komencante psikologie "rompiĝi".

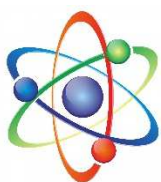
Kiel rezulto, la inoj ne estis devigitaj protekti sin, kaj iĝis agresemaj direkte al siaj idoj. Kun

la paso de la tempo, la inoj montris pli kaj pli agreseman konduton, izolitecon kaj malemon reproduktiĝi. Estis malalta naskoprocento, kaj samtempe, pliigita infana malsaneco. La bebaj musoj mortis. Poste venis nova klaso de maskloj, la tiel nomataj belaj maskloj.

Ili rifuzis reproduktiĝi kaj batali por sia teritorio. Ili nur zorgis pri manĝaĵo kaj dormo. Post iom da tempo tiuj belaj maskloj kaj izolitaj inoj fariĝis plimulto de la loĝantaro. Kun la paso de la tempo, infana morteco iris al 100% kaj reproduktado al nulo. Ĉe ĉiuj pluivaj musoj, samseksemo estis observita, same kun kanibalismo, kvankam manĝaĵo daŭre estis abunda. Du jarojn post kiam la eksperimento komenciĝis, la lasta muso naskiĝis. En 1973, ĉiuj musoj en la kolonio estis mortaj. John Calhoun ripetis la eksperimenton 25 fojojn, kaj ĉiufoje kun la sama rezulto.

Ĉi tiu scienca eltrovaĵo estas uzata por antaŭdiri socian kolapson kaj ĉi tiu esplorado disponigas fokuson por urba sociologio.

Ŝerco inter sciencistoj

Fizikisto en aŭto respondas al la polico, kiu haltigis lin:
"Vi diras ke vi mezuris mian rapidecon je 130 km hore. Do, mi estas perdita, mi ne plu scias kie mi estas."

ZEOJ

ZEO = Zamenhof- aŭ Esperanto-Objekto

Ekz: **ŝtono en Sopot, Pollando**, memorigo pri la esperantoj kongresoj en 1927 kaj 1959.

Teksto sur la ŝtono:

1.8.1927 dum la 19-a Universala Kongreso de Esperanto ĉi tie estis plantita JUBILEA KVERKO, kiun poste faŝista reĝimo detruis.

Krome en la sama loko: **esperanto-kverko**.

Kverko replantita dum la 15-a Internacia Junulara Kunveno de TEJO, 26.7.1959.

Rekordoj pri ZEOJ:

- **La plej alta:** la Zamenhof-monumento je 12 metroj, starigita en 1959 en Sabadeli, Hispanio
- **La plej longa:** La kvarkilometra Esperanto-strato en San Sebastiano do Cai, Brazilo
- **La plej nordaj:** Esperanto-monumento en Narvik, Norvegio
Esperanta Creek (rivereto) en Alasko, Usono
Cape Esperanto, (terpinto) Svalbard, Norvegio
- **La plej sudaj:** Esperanto-arbo en Tasmanio, Aŭstralio
Zamenhof-monumento kaj Esperanta strato en Mar del Plata, Argentino
Zamenhofstrato en Port Elizabeth, Sud-Afriko
Esperanto-insulo en Antarkto
- **La plej foraj:** La asteroidoj 1462 Zamenhof kaj 1421 Esperanto Epigrafoj en Esperanto portitaj de Voyager 1 kaj Voyager 2 je ilia vojaĝo for de la sunsistemo /Siv

Supo en la benzinujo – Soppa i tanken

de Lasse Granat

Iun tagon ni estis irontaj al Mjölby. La aŭto funkciis iom malbone lastatempe, sed ni devis iri. La sparkado povus komenci maltrafi sur grandaj suprendeklivoj, precipe se estis malseka ekstere.

Estis tre humide en tiu tago, forta pluvego. Estis tiel nuba, ke ŝajnis esti malfrua vespero kvankam estis mateno. Ingegerd, Christin kaj

En dag skulle vi åka till Mjölby. Bilen hade gått lite halvknackigt på sistone, men vi var tvungna att åka. Den kunde börja misstända i stora uppförsbackar, särskilt om det var fuktigt ute.

Det var mycket fuktigt denna dag, ett kraftigt ösregn. Det var så mulet att det verkade vara sen kväll fast det var förmiddag. Ingegerd,

mi, plus nia hundo Mille, estis vizitontaj la fraton de Ingegerd, Karl-Henry, kiu estis tre malsana.

En la longaj suprendeklivoj ĉirkaŭ Borås kaj Ulricehamn mi foje devis ŝanĝi la rapidumon al la kvara kaj eĉ la tria por povi supreniri. Poste restis nur la supreniroj ĝis Brahehus ĉe Gränna. Post tie estos pli ebena.

Ni finfine alvenis, la aŭto marŝis sufiĉe bone. Post la vizito al Karl-Henry, estis vespermanĝo en la hejmo de Salme, kunvivanto de Karl-Henry.

Kiam vesperiĝis estis tempo iri hejmen. Mi pensis, ke la vojo kliniĝos malsupren la unuajn cent kilometrojn ĝis Jönköping kaj de tie estos pli facile daŭrigi hejmen se la aŭto strikus.

Kaj tion ĝi faris. Sur la deklivo ekster Jönköping, direkte al Ulricehamn, la sparkado komencis maltrafi, la motoro hakis denove – estis ankoraŭ vera pluvego. Ŝanĝi rapidumon al la tria, poste al la dua kaj finfine al la unua, tiam mi ŝaltis la avertlumojn, sed ni supreniris! La aŭto komencis iri akcepteble, ni preskaŭ povis iri en la sama rapideco kiel la cetera trafiko.

Kiam ni alvenis al la benzinstacio en Västra Jära, mi plenigis la benzinujon. Tiam la aŭto komencis funkcii preskaŭ senmanke! Denove iom hakadis sur la deklivoj survoje al Gotenburgo, pli kaj pli, ju pli ni iris. La longan deklivon al Gunnilse ĝi apenaŭ volis supreniri, la rapidumo denove al la unua kaj denove avertlumoj, sed finfine ĝi suprentusis ĝis la deklivopinto.

Nun ĝi iris malbone eĉ sur ebena vojo, sed ni tamen estis hejme en Gunnilse. Ni turniĝis al la vojo de Kroksjö, nun ni ja povus promeni hejmen, la supreniron ĉe Gunsered ni preskaŭ ne trapasis.

La lastan deklivon la aŭto prenis po metro, ĝi haltis, ekkuris, haltis kaj ekkuris. Ni stiris en nian korton kaj hakante pluiris ĝis la kuireja pordo en la pluvego, poste la motoro haltis. Por ĉiam. Ne eblis restarti ĝin. Nia afabla aŭto

Christin och jag, plus vår hund Mille, skulle hälsa på Ingegerds bror, Karl-Henry, som var mycket sjuk.

I de långa uppførsbackarna runt Borås och Ulricehamn fick jag ibland växla ner till fyran och till och med trean för att komma upp. Sen återstod bara motluten upp mot Brahehus vid Gränna, sedan var det mera plant.

Vi kom fram till slut, bilen tickade på ganska bra. Efter besöket hos Karl-Henry blev det middag hemma hos Salme, Karl-Henrys sambo.

Framåt kvällen var det dags för hemfärd, men jag tänkte som så att det är ju nerför dom tio första milen till Jönköping, sen går det ju lättare att ta sig hem om bilen skulle strejka.

Och det skulle den. I backen ut från Jönköping, mot Ulricehamn, började den misstända och hacka igen, det var fortfarande ett riktigt ösregn. Växla ner, trean, tvåan och till slut ettan, då satte jag på varningsblinkers, men vi kom upp! Bilen började gå någotsånär, vi kunde nästan hålla samma tempo som övrig trafik.

När vi kom till bensinmacken i Västra Jära blev det full tank. Då började bilen gå nästan helt rent! Lite hackigt blev det igen i backarna på väg mot Göteborg, mer och mer ju längre vi kom. I den långa backen upp mot Gunnilse ville den knappt upp, det blev ettan och varningsblinkers igen, men till slut hostade den sig upp.

Nu gick den dåligt även på plan väg, men vi var ju hemma i Gunnilse i alla fall, svängde in på Kroksjövägen, nu skulle vi ju kunna promenera hem, uppførsbacken vid Gunsered klarade vi sådär precis nått och jämnt.

Vår sista backe tog bilen en meter i taget, stoppade, gasade på, stoppade och gasade. Vi kom in på vår gårdsplan och hackade oss upp till köksdörren i ösregnet, sen stoppade motorn. För gott. Den gick inte att starta igen. Vår bussiga bil tog sina sista krafter för att få oss hem!

uzis siajn lastajn fortojn por revenigi nin hejmen!

Nia tre talenta aŭtomekanikisto havis iom da kapdoloro provante eltrovi, kio estas malĝusta, sed post kiam li trovis tion, ĉio iĝis kristale klara. La plenigtubo por la benzinujo estis tute rustinta kaj havis grandajn truojn, kie pluvo, salo, sablo kaj koto eniris rekte en la benzinujon. Estis ĉirkaŭ du kilogramoj da ŝlima gruzo kaj du aŭ tri litroj da akvo en la fundo de la benzinujo. Mirindaĵo, ke la aŭto entute funkciis!

Vår mycket duktige bilmekaniker fick lite huvudbry med att lista ut vad det var för fel, men när han väl hittade det, så blev allt solklart. Påfyllningsröret till bensintanken var helt sönderrostat och hade stora hål, där för det in regn, salt, sand och lera rätt ner i tanken. Det var ungefär två kilo lerigt grus och ett par liter vatten på botten av bensintanken. Ett under att den hade gått att köra!

Hökälla, societo pri kulturo kaj naturo

Hökälla kultur- och naturförening

de Ingegerd Granat

La societon, aŭ kiel ni kutime diras, nur "Hökälla", ni kontaktas, kiam ni volas kroman belan programon en la Esperanto-Societo de Gotenburgo kaj tiam temas pri "amuzaj rakont-vesperoj". Margareta Andersson en Gotenburgo volonte peras, kiam ni volas uzi la lokalon, ĉar ŝi estas membro de tiu societo.

"Hökälla" havas originojn kaj memorojn de tempoj de nobelaro kaj grandaj biendomoj.

La societo, kiu prizorgas la restaĵojn de tiuj tagoj, la ruĝan dometon kaj la magazenenon, estas dediĉita al kaj la historio de la bieno, kaj al homoj kaj interesaj lokoj ĉirkaŭ Gotenburgo. Pri studrondoj kaj gviditaj vizitoj de diversaj konstruaĵoj temas iliaj renkontiĝoj.

Foje okazis, ke Margareta, en iu Esperanto-sabato de la studrondo en Redbergsskolan, informis ke tiuj, kiuj sentas sin instigitaj, estas bonvenaj partopreni en studvizito aranĝita de la Hökälla-asocio al la fortikaĵo Leono, "Skansen Lejonet". Divenu, ĉu mi estis feliĉa! Ĉi tio estis en mia listo de "farendaĵoj" dum

tre longa tempo kaj ne estis malfacile konvinki ankaŭ mian edzon kuniri.

Kaj tial ni nun iras en iom griza kaj pluveta somertago al la malnova fortikaĵo Skansen Lejonet en Gullbergsvass. Al ni rapide aliĝis survoje kelkaj el la aktivaj kaj feliĉaj membroj de "Hökälla".

Ili regalis al ni sandviĉojn kaj kafon, kiujn ni fine ĝuis ĉe la supro de la kastelo, sub la leono mem. Bela tago! Ekstere estis tipa Gotenburga vetero, griza kaj pluva.

*Malnovaj fotoj de Hökälla.
Nun restas nur la magazeno
(dekstre en la fono) kaj la
bakejo (ekster la bildo).*

La fortifikaĵo Leono – Skansen Lejonet

de Ingegerd Granat

Jen komenciĝas la aventuro pri januaro 1612 en Gotenburgo!

Estis dum la nokto de Paŭlomeso, skribas Cecilia, la filino de Emerentias Pauli per vidatesto en siaj memoraĵoj. Kiam estis la 12-a horo, reĝo Kristiano de Danio venis por sturmi la kastelon Gullbergsvass. Li enŝraŭbigis tri eksplodilojn en la kastelpordegon; unu truis la pordegon, sed la aliaj du faris neniun damaĝon. Kvin fojojn ili atakis sed estis repuŝitaj. Ĉe la unua atako la falbarieroj estis faligitaj mortigante multajn, tiel ke la danoj devis retiriĝi. La duan fojon ili estis repuŝitaj per plumbo kaj pulvo kaj ŝtonoj de la remparo. La trian fojon ili venis tra la truo en la pordego, kiam miaj beataj Patro kaj Patrino

Här börjar äventyret som handlar om Januari anno 1612 i Götheborg!

Det var på Påvelsnatten, skriver Emerentias Paulis dotter Cecilia i en ögonvittnesskildring i sina memoarer. När klockan var 12, kom konung Kristian av Danmark för att storma Gullbergsvass slott. Han lät skruva tre spränganordningar i slottsporten; den ena gjorde hål igenom porten, men de andra två gjorde ingen skada. Fem gånger anföll de men blev tillbakaslagna. Vid det första anfallet släpptes fällbommarna ner och slog ihjäl många så danskarna måste rygga tillbaka. Den andra gången blev de tillbakaslagna med lod och krut och stenar från vällen. Den tredje gången kom dom genom hålet i porten då min salig Far med salig Mor gick omkring på

ĉirkaŭiris sur la remparoj kaj admonis la homojn virece defendi sin.

Sed beata Patro ne povis veni tiel rapide, kiel li volis kun la ĉevalo, por averti la homojn.

Fine 25 aŭ 30 viroj venis en nian dometon, kie ni infanoj estis kun la servistino, kiu estis bakanta; tiam ili sidiĝis ĉirkaŭ la tablo kaj postulis manĝaĵon, ĉar ili estis malsataj kaj elĉerpitaj, ĉar ili ne manĝis dum du tagoj. La servistino donis al ili kelkajn panpecojn, ili manĝis kaj diris, ke la aliaj faros sian plejblon defendante la kastelon. Sed beata Patrino kaj la edzinoj de la soldatoj eltrenis kuvojn kaj barelojn kaj aliajn rubaĵojn por tiri en la volbon ĉe la pordego, por ke neniu alia eniru la kastelkorton. Tie staris malnova domo ĉe la volbo, tien ili tiris du kanonojn supren sur la tegmenton kaj ŝarĝis la kanonojn per hufumoj kaj aliaj ferrubaĵoj kaj pafis tiel, ke multaj mortis kaj multaj estis vunditaj, kelkaj falis en puton, kiu estis en la volbo.

Kaj dum ili eltiris la rubaĵojn, kiuj estis ĵetitaj en la volbon, beata Patrino lasis la edzinojn de la soldatoj varmigi lesivon el cindro kaj kalko; ili verŝis ĝin sur la manojn, kapojn kaj brakojn kaj bruligis la malamikojn tiel, ke ili matene kuŝis en la volbo kaj ĉirkaŭ la pordego kiel brogitaj porkoj.

Fine la danoj ree sturmis, sed la pulvo komencis manki malsupre en la kastelo, kaj pulvoĉambro estis je la sama loko, kie la fortikaĵo nun estas rekonstruita.

La kortegano, kiu estis tie, fermigis la pordegon, por ke oni ne povu preni pulvon, sed tiam beata Patrino, kiu estis vigla, diris al la gardisto: "Se vi ne malŝlosos la pordegon, kaj Dio helpos nin venki la malamikon, vi kaj la aliaj havos malbonan vojaĝon, kaj estos pendigitaj!"

Fine la gardisto batmalfermis la pordegon, kio permesis al ni ricevi pulvon, kaj ni denove komencis batali per pulvo, la malamiko estis devigita retiriĝi sur la herbejojn ĉirkaŭ la 7-a aŭ la 8-a horo matene.

Sed beata Patrino iris al la supra kastelo, aŭ reduto, kaj serĉis la korteganon, kiu nomiĝis

vallarna och förmante folket att värja sig manneligen.

Men salig Far kunde ej komma så fort som han ville med hästen att varna folket.

Slutligen kom 25 eller 30 man in i vår stuga där vi barn var och pigan gick och bakade; då satte de sig runt bordet och begärde mat, för de var hungriga och matta efter att de inte fått mat på två dagar. Pigan gav dem några kakor, de åt och menade, att de andra skulle göra sitt bästa ute på slottet. Men salig Mor och knekthustrurna släpade fram kar och tunnor samt annan bråte för att dra fram i valvet så att fler inte skulle komma in på borggården. Där stod ett gammalt hus utmed valvet, dit drog de två stycken kanoner upp på taket och laddade kanonerna med hästskor och annat järnskrot och sköt så att det blev många som dog och många blev sårade, somliga föll i en brunn som var i valvet.

Och medan de drog ut den bråte, som var kastad i valvet, hade salig moder låtit knekthustrurna värma lut av aska och kalk; den slog de på händer, huvud och armar och brände fienden så de låg i valvet och kring porten som skällade svin om morgonen.

Äntligen stormade de igen, men krutet började fela oss nere på slottet, och krutkammaren var där skansen nu är gjord igen.

Hövitsmannen, som var där, hade låtit slå igen porten, så att man inte kunde hämta krut, men då sade salig Moder, som var rask uppå sig, till vakten: "Om inte du låser upp porten, och Gud hjälper oss slå fienden, skall både du och de andra få en ond färd, och bli hängda!"

Äntligen stötte vakten upp porten, som öppnades så att vi fick krut, och vi kom åter att strida med krut igen, fienden blev tvungna att ungefär mellan klockan 7 eller 8 om morgonen dra sig bort på ängarna.

Men salig Moder gick till det övre slottet, eller skansen och sökte efter hövitsmannen, som kallades Swen i Ramnaköf. Då hon till slut fann honom på hemlighuset frågade hon honom om det nu var "tid att vila sig", och tog honom

Swen en Ramnaköf. Kiam ŝi finfine trovis lin en la necesejo, ŝi demandis lin, ĉu nun estas "tempo por ripozi", kaj prenis lin je ambaŭ piedoj kaj kapo, kaj trenis lin malsupren en lian propran ekskrementon.

Fine, do ni povis vidi kiel la danoj staris sur la herbejo. Iu rajdis blankan ĉevalon. Tiam beata Patrino iris al la pafisto kaj petis lin pafi tiun. Li faris tion, pensante, ke li estas la dana reĝo. Sed estis kolonelo, kiun li pafmortigis, kaj la sango flugis sur reĝon Kristano, kiu diris: "Malbenita Krakovo, la kolonelo mortis; ĉi tio estis destinita por mi!"

La reĝo ne trovis saĝe resti, sed forlasis la herbejon kaj iris al la malnova urbo Nylöse, kie li ekloĝis. Li sendis trumpetiston al nia pordego kaj petis enterigi sian mortintojn.

Tiam beata Patrino jene respondis lian parolon: Se Dio donis al ni la favoron bati ilin, ni volas ilin mem enterigi. Krome ni ankaŭ diris al la danoj, ke ili venis sen averto, sed se ili volas veni por vespermanĝi, ni volus pli bone pretigi por ili manĝon.

Post tio beata Patrino eniris la dometon, ekster kiu estis gardisto, por vidi, kiuj gastoj estas tie. Ŝi trovis tridek virojn sidantaj tie varmigante sin. Ili postulis ke la Patrino donu al ili manĝaĵon. Ŝi respondis, ke ili baldaŭ ricevos, kaj kondukigis ilin unu post la alia tra la pordo kaj batigis ilin sur la kapo per brulŝtipoj kaj fusilpugoj ĝismorte, ĉiujn, krom unu, kiun beataj Patro kaj Patrino poste kunprenis al Stokholmo.

Jes, tiel ŝi vidis sian ĉirkaŭaĵon, la forta Emerentia Pauli. Ŝi estis la edzino de Mårten Krakow, kiu estis la komandanto de la fortikaĵo de Gullberg. Ĉi tie ni nun povas vidi "Skansen Lejonet", kuŝantan kiel insulo meze de la granda stacidomo de la fervojo kaj la "Västlänkenbygget" (tunnelkonstruado por trajnoj). Mi scivolas, kion ili vidis tiutempe? Cetere, oni nomis straton laŭ la komandanto Mårten Krakow kaj ĝi estas unu el la pli grandaj stratoj en Gotenburgo.

i båda fötterna och huvudet, och drog ner honom i hans egen avföring.

Till slut, så vi kunde vi se hur Danskens folk stod på ängen. En red på en vit häst. Då gick salig Moder till skytten och bad att han ville skjuta på denne. Det gjorde han, trodde att det var Danske Kungen. Men det var en överste som han sköt, och blodet flög på Kung Christian, som sa:

"Fan ta Krakow, översten är död; detta var ämnat för mig!"

Kungen fann det inte tillrådligt att stanna, utan lämnade ängen och begav sig till den gamla staden Nylöse, där han tog sitt tillhåll. Han sände en trumpetare till vår port och begärde att få låta begrava sina döda.

Då gav salig Moder honom svar på tal: Har Gud unnat oss lyckan att slå ner dem, vill vi själva låta begrava dem. Det som vi också gjorde var att säga till danskarna, att dom kom utan att varna, men om de ville komma till middagsmåltid, ville vi bättre bereda måltid för dem.

När detta skett, kom salig Moder in i stugan, utanför vilken fanns en vakt, för att se vilka gäster som var där inne. Hon fann trettio män sitta där och värma sig. De begärde att Modern skulle ge dem mat. Hon svarade att de strax skulle få, och lät leda den ene efter den andre ut genom dörren och lät slå dem i huvudet med vedträd och gevärskolvar till döds, alla utom en som salig Fader och Moder sedan hade med sig till Stockholm.

Ja, det var så den starka Emerentia Pauli, maka till Mårten Krakow som var befälhavare på Gullbergs fäste som låg där vi nu kan se "Skansen Lejonet" ligga som en ö mitt i järnvägens stora bangård och Västlänkenbygget, jag undrar vad dom såg på den tiden? Förresten, så har man uppkallat en gata efter befälhavaren Mårten Krakow och det är en av de större gatorna i Göteborg.

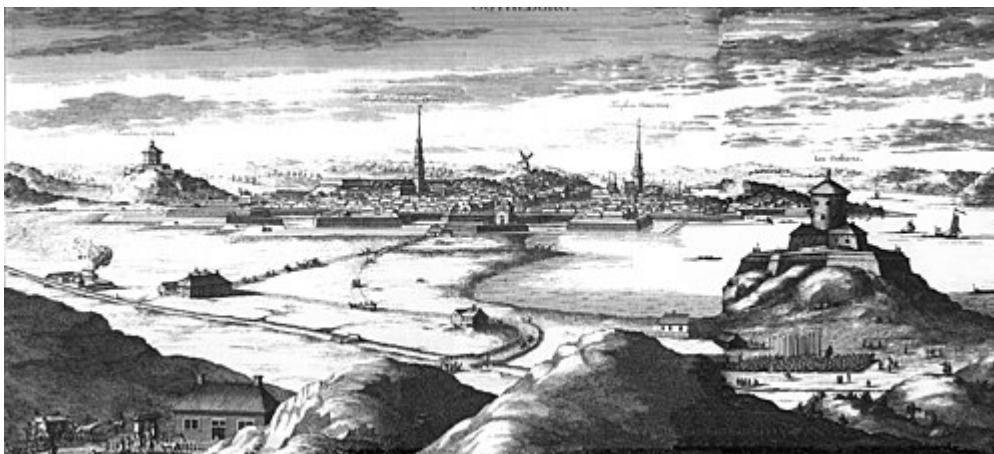
Äras den som äras bör, tyckte i allafall dottern Cecilia och gjorde allt för att sprida minnet av

Honoro al tiu, kiu devas esti honorita, filino Cecilia ĉiuokaze pensis, kaj faris ĉion por diskonigi la memoron de beata Patrino Emerentia Pauli, kiu eble pli ol iu alia memorigas al ni, ke "malantaŭ ĉiu fama viro ĉiam estas virino". KREDU ĜIN KIEL VI VOLAS, SED TRE OFTE ONI VIDAS EKZEMPOJN DE TIO.

Kion ili vidis tiam, kaj kion ni vidas hodiaŭ?

En la malsupra albumo, vi povas vidi kion ni vidas hodiaŭ, kiam ni staras ĉe la supro de Skansen kaj mi pensas ke la frostsentemaj soldatoj, kiuj defendis nian urbon tiam, estus tre surprizitaj de la hodiaŭa ĉirkaŭaĵo.

Ĉiukaze, ĉi tiu bildo montras tion, kion ili vidis tiam:

salig Moder Emerentia Pauli som kanske mer än något annat påminner oss om "att bakom varje känd man står alltid en kvinna". Tro det den som vill, men väldigt ofta ser man exempel på detta.

Vad såg dom då och vad ser vi idag?

I albumet nedan, kan man se vad vi ser idag när vi står högst uppe på Skansen och jag tror att de frusna soldaterna då som försvarade vår stad skulle bli väldigt förvånade över dagens omgivning.

Denna bild visar i alla fall vad dom såg då:

Albumo de gvidita promeno kaj ene kaj ekstere de la fortifikaĵo Skansen Lejonet

Dikaj muroj!

Ni kolektiĝas ekster la kastelo kune kun la gvidanto el "Götiska Förbundet".

La partoprenantoj en la grupo kolektiĝis en la unua etaĝo por informoj pri la gvidota promeno.

Tra tiu fenestro la iama ŝpinmalliberejo por virinoj videblas.

Danĝera ŝtuparo en la reduto Leono.

La Leono en la unua etaĝo de la kastelo. La efektiva Leono estas fiksita sur la tegmento per grandaj bultoj.

La nuna vidaĵo super parto de Gotenburgo el la reduto Leono.

Saluton el Stokholmo

La pastro **Ragnild Hallén** vizitis, komentis kaj fotis.
Ingegerd Granat kompletigis per tekstoj pri kuriozaĵoj.

En Birger Jarlsgatan estas antikvaĵistbutiko kun tuta ekranfenestro kun literaturo pri kaj de Evert Taube.

Kuriozaĵoj pri Evert Taube

La bona vidaĵo de Evert Taube de Gotenburgo kaj Stokholmo estas verŝajne trovita en io el tio, kio estas elmontrita en la antikvaĵo. Ĉiukaze, mi povas aŭdi la voĉon de Evert en mia kapo, kiam li prezentas la Stokholman melodion.

Stockholmsmelodi

Se hur hela Uppland står i lågor
kvällssol brinner bortom Solna skog
grön som ärg mot violetta vågor
Brunnsviksvassen står där gäddan slog
långt i syd mot bleknad himmel blänker
fönstrens rad som guld på Södermalm
och på slottet vakten flaggan sänker
Stockholm svalkas efter dagens kvalm

Refr.

Se i nätta flockar som buketter
av syrener, rosor och tulpan
Stockholms unga damer och koketter
skymta fram vid Feiths och Röda kvarn
och i crêmelackblanka tvåsitsbilar
färdas herrar som Fortuna smekt
i ett skymningsregn av amorspilar
skjutna halvt på allvar, halvt på lek

Stockholm, i ditt sköte vill jag drömma
sorglöst, när din aftontimma slår!
gamla minnen, nya syner strömma
vänliga emot mig där jag går
när din vårnatt dunkelmjukt får sluta
dig i famn, från parkens dolda plan
eko tonar än ur Bellmans luta
och i Stora Skuggan spelar Pan

Melodio de Stokholmo

Vidu jen Upland' vespere brulas
sur arbar' post Solna suna lum'
verdajn kanojn golf' spegulas
fiŝ' Brunnsvika akve plaŭdas dum
sude for ĉiel' paliĝas kaj en
Södermalm fenestra orrebril'
flag' haŭliĝas sur kastelo suben
en Stokholmo regas nun trankvil'

Rekantaĵo:

Venas kiel ĉarma ar' bukeda
kun siringoj, rozoj kaj tulpan'
en Stokholm' fraŭlinoj kaj koketaj
damoj nun al Feiths kaj Röda kvarn
kaj en aŭt' kun dupersona sido
stiras viroj de Fortun-favor'
sub la sagopluvo de Kupido
pafas parte lude, parte al la kor'

En Stokholmo iras mi kaj revas
kaj senzorge en vespera hor'
viaj stratoj la memorojn levas,
nur afablajn, supren al la kor'
kiam via nokt' printempa kuŝas
tiam sonas de la parka plan'
ĉar ancor' liuton Bellman tuŝas
kaj en Ombro ludas dio Pan'

Kuriozaĵoj pri Hjalmar Söderberg

En "Förvilleser" de 1895, Hjalmar Söderberg komencas sian verkadon kun drama komenco per la vortoj; "La sonoriloj en Jakobo kantis kaj tondris, estis maljuna poeto, kiu estis entombigita." Hjalmar Söderberg estas konata pro siaj promenulromanoj de ekstere rigardanta enen. Amo havas grandan lokon en lia verkado. Liaj konataj verkoj estas "Doktoro Vitro", "La serioza ludo", "La juneco de Martin Brick" kaj la novelaro "Historietoj".

Li ankaŭ skribis verkojn kritikajn de kristanismo, kie oni povas mencii la romanon "Jesuo Barabas", kie li sugestas ke Jesuo kaj Barabas estas la sama persono. Kiel li kuraĝis fari tion, kiam li tiel penseme priskribis kiel la sonoriloj en Jakobo kantis kaj tondris...

Hjalmar Söderberg kiel statuo en la parko de la Reĝa Biblioteko.

Hjalmar Söderberg naskiĝis la 2-an de julio 1869 en Stokholmo kaj mortis la 14-an de oktobro 1941 en la urba hospitalo en Kopenhago en germane okupata Danio.

Placo Norrmalmstorg kaj ĉiuj belaj floroj.

Kuriozaĵoj pri la dramo en Norrmalmstorg

Ĵaŭdon, la 23-an de aŭgusto 1973, je 10:03 atm, maskita kaj kun mitraleto armita viro eniras la bankon Kreditbanken ĉe Norrmalmstorg. Li kondutas minace, pafas salvon de mitraleto en la ejon kaj en la angla vokas la personaron kuŝiĝi sur la plankon.

Li elektas sian ostaĝon, tri virinojn kaj unu viron, la tutan kunlaborantaron ĉe la banko. Bankoficisto sukcesas alarmi la policon kaj ĉiuj disponeblaj policaj aŭtoj estas vokitaj al la sceno. Norrmalmstorg estas blokita kaj kelkaj policanoj sukcesas eniri la bankon. Unu el tiuj kontaktas la rabiston, kiu malkovras ke li estas armita. La policano estas pafita kaj trafita per pafo en la mano.

La rabisto prezentas siajn postulojn en la angla. Li postulas rajton forlasi la bankon kune kun Clark Olofsson, konata sveda krimulo, kiu tiam estis malliberigita en la malliberejo Norrköping. Por malhelpi la

ostaĝojn en la banko esti vunditaj, Clark estis venigita en la bankon. La rabisto postulas ankaŭ tri milionojn da svedaj kronoj kaj en fremda valuto kaj ankaŭ rapidan aŭton kun plena benzinujo. Krome, li postulas ricevi du pistolojn, kiuj, laŭ la rabisto, estos pli facile manipuleblaj dum la fuĝo ol la mitraleto.

Jes, estis la arogantaj brutuloj kaj krimuloj de la tempo, kiuj ree defiis la socion. La okazaĵo ĉe Norrmalmstorg finiĝis kiam la ostaĝo estis liberigita en drameca modo kaj la rabistoj estis malkaŝitaj kiel Janne Olsson kaj Clark Olofsson. Tiuj ĉi eskapis socion pli ol unufoje kaj multaj filmoj estis filmitaj. Hodiaŭ ili estas

pli maljunaj viroj kaj Janne Olsson honeste vivtenas sin kiel aŭtovendisto en Skåne. Clark Olofsson estas ie aliloke en la mondo farante

ion alian. Nun Norrmalmstorg povas flori en la sunbrilo sen ke iuj gravaj dramoj ekaperos.

Kuriozaĵoj pri la preĝejo de Jakobo

Certe la preĝejo de Jakobo, kiu estas kalkulita en la literaturan Stokholmon, estos honorita per maro de petaloj.

Krome, ĝi situas meze de aliaj majestaj adresoj, kiel la Operejo kaj restoracio Operakällaren. Krome, la Reĝa ĝardeno ne estas malproksime de ĉi tie, se ne menciis la kastelon mem.

La preĝejo komencis esti konstruita en 1580 en la tempo de Johan la 3-a, la filo, kiun Gustav Wasa amis pli ol la aliajn, kaj la eklezio estis kompletigita nur en 1643 kaj tiam ankaŭ iĝis la preĝejo de la familio de la Gardie. La apartigita kastelo "Makalös" estis apud la preĝejo. La familio de la Gardie vivis tie.

Ekzistis mezepoka kapelo sur la loko antaŭ ol la preĝejo de Jakobo estis konstruita, laŭdire, sed ĉefe, la preĝejo de Jakobo elstaras kiel ekzemplo de la gusto kaj idealoj de la frua granda potenco-epoko. Bone valoras viziton!

Kuriozaĵoj pri Karlo la 12-a

Do, konvene preni pripenseman paŭzon de la urba tumulto, malantaŭ la dorso de nia granda militista reĝo Karlo XII, kiu nur sidis sur la trono dum kelkaj jaroj kaj ankaŭ estis nur adoleskanto, kiam la najbaraj landoj en la areo de la Balta Maro atakis Svedion. La sveda reĝo tuj reagis kaj la Granda nordia milito estis fakto. Oni diras ke, en la pluvo de kugloj kie estis la sveda reĝo, li diris la vortojn, kiuj poste fariĝos tiel veraj: "Ĉi tio estos de nun mia muziko". Ni povas vidi, ke sur sia soklo li indikas sian brakon al la oriento. Eble li montras al la memoroj en Narva, Poltavo kaj la tumulto en Bender, kie la sveda armeo moviĝis. Ni povas memori la jaron 1713 kiam Karl XII, kune kun 45 svedaj soldatoj, defendis sin kontraŭ 10 000 turkoj kaj tataroj dum sep horoj. Dum fuĝprovo, kiam la reĝo stumblis kaj vundis sin, ili rezignis. Post unu jaro ili povis forlasi Turkion.

Fantaziaj pensoj en ĉiuj koloroj de la ĉielarko.

Karlo XII vidita el kafejo La Domo.

Oni povas eble miri, malantaŭ taso da teo kaj malantaŭ la memoro de la maljuna reĝo, ke Turkio akiris tiom grandan influon al Svedio, denove kaj denove...

Karlo XIV Johan donacis arĝentan kalikon al la preĝejo de Karl Johan en Majorna en Göteborg en 1856!

Kuriozaĵoj pri Jean Baptiste Bernadotte

La majesta statuo estis inaŭgurita por festi la 40-an datrevenon de la unio kun Norvegio. Tio okazis la 4-an de novembro 1854. La tiama reĝo Oskaro la 1-a tiam ĉeestis kun la cetera reĝa familio.

Tiam la statuo staris ĉe Slussen. En la 1930-aj jaroj la "Slussen" estis rekonstruita kaj la statuo kun la glora Bernadotte devis esti relokigita pli suden.

La ĉevala statuo estis kreita de Bengt Erland Fogelberg.

La enirhalo de la Stokholma kastelo.

Kuriozaĵoj pri la "Blanka Damo" en Stokholma palaco

Ŝajnas, ke hazardaj turistoj kaj familioj kun infanoj falas en trancon antaŭ la pura baroka arkitekturo, kiu renkontas ilin ĉe la enirejo de la grandioza kastelo kun antikvaj originoj. Tamen, ni devas esperi, ke ili ne renkontas la "Blankan Damon" ĉar ŝi estas antaŭdiro, ke iu mortos.

Vi povas kredi tion aŭ ne, sed estas registritaj rakontoj pri kiam tio okazis. Ŝi portas longajn nigrajn gantojn kaj en unu mano ŝi havas aron da ŝlosiloj. Princino Eugenie, kiu estis la

filino de Oskar I, estis unu el tiuj, kiuj renkontis la "Blankan Damon". La pastro Carl Bernhard Wadström skribis ŝian rakonton en sia taglibro, "Ur minnet" de 1898:

Estis malfrua marto 1871. Eugenie pasigis la vesperon en la kunesto de sia patrino, reĝino vidvino Josefina. Ili parolis pri reĝino Lovisa, kiu estis grave malsana en la kastelo.

En ĉi tiu aparta tago la reĝino ŝajnis iom pli bona kaj estis espero de resaniĝo. Antaŭ ol enlitiĝi, Eugenie kaj Josefina volis aŭdi, kiel

fartas la reĝino. Ili do ekiris al la etaĝo de la reĝa paro.

”Kiam ni eniris en la ĉambron de reĝo Karlo, de kiu ŝtuparo kondukis malsupren al la ĉambraro de la reĝino, mi vidis altan sinjorinon kun belaj trajtoj staranta antaŭ la ĉambro, ĝuste sub la lustro”, diras Eŭgeno.

Ŝi estis vestita per blanka silka robo, super kiu granda punta kolumo malsupreniris la ŝultrojn. Mi supozis, ke ŝi estas unu el la sinjorinoj de Lovisa, al kiu oni ordonis atendi tie la vidvinan reĝinon kaj raporti kiel nun fartas reĝino Lovisa. La sinjorino rekte rigardis nin sen ŝanĝi sian pozicion. Je la surprizo de Eugenie, ŝia patrino la vidvino-reĝino ĵus preterpasas la altan sinjorinon sen eĉ diri saluton. Ŝi opinias, ke eble estas ĉar la sinjorino ne estas prezentita ĉe la kortego. En la pordo de la loĝejo de reĝino Lovisa, la princino turnas sin.

Mi tiam vidis la blankvestitan sinjorinon ankoraŭ starantan sub la krono. Rigardante ŝin dum kelkaj momentoj, ŝi faris kelkajn paŝojn antaŭen kvazaŭ por alproksimiĝi al ni. Tuj kiam ni eniris la apudan ĉambron, mi turnis min al mia patrino kaj demandis kiu ŝi estas.

– Kiu? fariĝis la demando de mia patrino.

– La blankvestita sinjorino, kiu staris tie interne kaj rigardis nin sen saluti!

Nun la vidvinreĝino maltrankviliĝas kaj rakontas al Eugenie, ke devas esti la ”Blanka sinjorino”, kiun ŝi vidis, kaj ili ambaŭ scivolas kial ŝi ekaperis ĉe tiu tempo. ”Ĉu estas la morto de reĝino Lovisa”, ili demandas al si. La ”blanka sinjorino” denove aperas en la sama okazo kaj tiam Oscar II ankaŭ estas en ilia kompanio.

Ili promenas en la granda manĝoĉambro survoje al la malsana reĝino, kiam ili ekvidas ŝin, la altan, malhelan sinjorinon en blanka robo. Nun ili ĉiuj vidis ŝin kaj ankaŭ aŭdis la

susuradon de ŝia silka robo. Tiam neniu diris ion, sed kiam ili atingis apudan ĉambron, Josefina diris trankvile:

”Ĉi-vespere Lovisa mortos!”

Estas diversaj sugestoj pri kiu estas ĉi tiu malbenita virino – Agnes de Orlamünda, la infanmurdinto de la 14-a jarcento, aŭ Agnes de Merán, ”La blanka damo”, kiu havas devenon en la princa dinastio de Hohenzollern, kun la sama tasko, diri kiam iu mortos tie. La tria kandidato estas Perchta von Rosenberg, germana nobelino de la 15-a jarcento. Estis atestite ke ŝi estas tiu, kiu similas al la ”Blanka damo” de la stokholma palaco plej multe. Estu kiel estos pri tiu afero. Nun ni lasas ĉi tiun rakonton kaj esperas, ke ŝi ankoraŭ ne aperos dum multaj jaroj.

Sed konfesu, ke ĝi estas ekscita rakonto!

*Gardisto, de kiu vi ne povas peti direktojn!
Viro provis!*

Kuriozaĵoj pri la ”Rajdanta Alta Gvardio”

Vi ankoraŭ povas esti feliĉa, se vi povas rigardi la grandiozecon en kaj ĉirkaŭ la kastelo. Mi tiam pensas pri gardistoj kiel ĉi tiu, la gardista parado, gardŝanĝo, ĉevaloj

kun kaleŝoj kaj kavalerio. Bone konservitaj ekipaĵoj ĉie.

Mi havas ŝatatan areon kaj tio estas la reĝa kortega stalo kun ĝiaj agadoj.

Ekde 1897 la Drako-bataliono ĉe la Savgardio kaj ĝiaj diversaj antaŭuloj estis kun siaj ĉevaloj ĉe Lidingövägen kaj ekde 1906 rajdas la kastelgardantaro de tie. La celo nun estas ke la armeo kaj kulturaj amikoj rafinu ĉi tiun klasikan teron, pri kiu August Strindberg jam atentigis en la teatraĵo "Ett drömspel" (Revludo).

Ĉirkaŭ 75 el la ĉevaloj de la Unuiĝo por kastelgarddeĵoro hodiaŭ estas enstaligitaj ĉe la Kavalerio-kazerno kaj daŭre kunekzistas tie kun la 24 ĉevaloj de la polico.

Ekde aŭtuno 2019, la surĉevalaj gardistaj paradoj estas inkluditaj en la listo de nemateria kultura heredaĵo de Svedio. Nia ambicio estas okupi lokon en la listo de Unesko de nemateria monda kultura heredaĵo. Tiam ni estus en la ĝusta kompanio, ĉar jam ekzistas la klasika rajdado praktikata ĉe la Hispana Rajdlernejo en Vieno kaj la franca ĉevalado bazita ĉe la Cadre Noir en Saumur.

Kuriozaĵoj pri la "Paco-monumento"

En parolado ĉe la urbodomo de Stokholmo en 1790, Gustavo la 3-a rakontis al la civitanoj kaj magistratoj de la grandurbo, ke li intencas doni al ili monumenton en dankemo por ilia lojaleco kaj gardado, kiu estis aranĝita de la armeaj trupoj de la stokholmaj civitanoj, dum la Rusa Milito 1788–1790. En la parolado la reĝo mencias unuafoje "kolonon aŭ obeliskon". En reĝa registara propono en januaro 1792, estas menciite, ke la reĝo volis starigi obeliskon el sveda roko, rafinita de svedaj manoj.

La reĝo diris dum la parolado la 30-an de aŭgusto 1790:

"... Mi volas lasi al la estonteco ateston de la fideleco, kiu devas servi kiel modelo. Mi do

decidis starigi kolonon aŭ obeliskon, kiu fariĝos kara rememorigilo al miaj posteuloj pri la fideleco, kiun mi trovis ĉe la magistratoj kaj la civitanoj. La premimono, kiu falis sur mian loton kiel komandanto en la venkoj gajnitaj de la floto, kiun mi gvidis, estos uzata por ĉi tiu celo."

La Monumento pri paco.

Post la morto de la reĝo, Gustavo IV Adolfo plenumis la promeson de sia patro, sed nur en 1798, kiam la soklo por la monumento estis metita.

Kuriozaĵoj pri la tempo de Bellman

La vivo pulsadis ĉi tie dum la tempo de Bellman. Pensu pri Movitz, Fredman kaj Ulla Winblad kaj ĉiuj aliaj friponoj, kiuj batalis kontraŭ unu afero kaj alia. Pensu pri kiam ili vojaĝis al Fiskartorpet kaj la suno brilis hele kaj la akvo estis kiel spegulo.

Jes, ili ĉiu verŝajne estis fieraj pri sia urbo ankaŭ tiam, malgraŭ tio, ke la vivo estis tiel malsama kaj la malriĉeco tiel granda. Carl Mikael Bellman kaj Per-Anders Fogelström priskribis nian ĉefurbon kun bunta historio, ĉiu laŭ sia maniero. Homoj ankaŭ fieris la 6-an de junio 2023 ĉe Skansen, televido dokumentis tion.

Stolta stad

Om fader Movitz' överfart till Djurgården

Stolta stad!

Jag nu glad

förglömmmer ditt prål,

ditt buller, larm och skrål,

dina slott och torn.

Movitz, blås i ditt horn!

Böljan slår,

båten går

bland jakter och skutor spanjefararn står

segelstinn,

går snart in

i Cadix och Dublin.

– Stilla! Nymfen sjunger och sefiren följer hennes stämma.

Se vi volas scii pli pri la homoj de la tempo de Bellman kaj kiaj tiam estis la vivkondiĉoj, legu en Ora Ĵurnalo n-ro 54, www.esperanto-gbg.org.

Kuriozaĵoj pri la Stokholma masakro

En la nokto inter la 8-a kaj la 9-a de novembro ĉiujare, la sentema povas senti kiel amaso da palaj senkapaj ombroj dancas ĉirkaŭ placo Stortorget kaj malsupren al Kåkbrinken. Estas la fantomoj de tiuj homoj, kiuj suferis la sangosoifon de la dana reĝo Kristian Tirano en 1520, dum li mem sidis en ŝedo, kiu staris kie nun staras la ruĝa frontonhava domo, kaj rigardis la abomenaĵojn. Estas ankaŭ dirite ke la 92 kalkŝtonslaboj, kiuj ornamas la Ruĝan domon, estus same multaj, kiel tiuj senkapigitaj ĉe la masakro. Tamen la ekzekutisto mem, Jürgen Homuth asertis, ke li senkapigis nur 82, sed kiu scias kiel kalkulis tiam ekzekutisto? Ĉe la ekzekutloko mem, kie staras la puto, devis estinti kvar pavimŝtonoj kun la numeroj 1, 5, 2 kaj 0 en la pasinteco, kiu estis la jaro de la kolero kaj frenezo de Kristian Tirano. Sed tiuj ŝtonoj malaperis kiam la puto estis fosita en 1778.

Urbo jen

Pri la transveturo de patro Movitz al Djurgården

Urbo jen!

vi nun sen

vantaĵoj kaj son'

la bruo, kri' kaj ŝton'

tur', kastel', tonon

blovu, Movitz, el korn'!

En lagun'

velas nun

la jaktoj kaj jen hispana ŝipo kun

la proviz'

sen akciz'

al Dublin' kaj Kadiz'.

– Silentu! La nimfo kantas kaj la zefiro sekvas ŝian voĉon.

La placo Stortorget en la Malnova urbo.

Erudita viro avertis reĝon Kristanon antaŭ ol kapoj ekruliĝis. Estis Kristoffer el Ravensburg kiu interpretis la revelacion de Sankta Brigito pri ses reĝoj en Nordio.

La sesa reĝo estus la tirano Kristano, kaj pri li Brigito vidas en sia antaŭdiro, ke li verŝos multe da senkulpa sango kaj poste mem falos en malfeliĉon kaj korupton. La dana reĝo ne zorgis pri tio, sed kompreneble la antaŭdiro

realiĝis. Jaron post la sangobano, lia tempo kiel reĝo de Svedio finiĝis. Li faris malamikojn en kaj Danio kaj Svedio kaj finfine li estis malliberigita en Norvegio dum 28 jaroj kaj tio estis la tempo kiun li forlasis en sia vivo.

Gustav Wasa transprenis la riĉaĵojn de Svedio en 1521 kaj estis elektita potenca ĉefministro. Li fariĝis reĝo en 1523, tial li estas festata iom speciale ĉi-jare en Svedio. De tiam pasis longa tempo.

Ĉiukaze, ni devas esti feliĉaj, ke la "Dano" fariĝis multe pli justa ol Kristian Tirano, kiu ruinigis Stokholmon. Hodiaŭ, la "Dano" estas homo, kiu manĝas buterpanon kaj trinkas bieron kaj parolas lingvon, kiun apenaŭ eĉ liaj infanoj komprenas. Oni diras, ke ili havas mallongan sed tre feliĉan vivon kaj estas la plej feliĉaj homoj sur la tero.

Vivu la hodiaŭaj danoj!

Malvasta strato en la Malnova urbo.

Pri AI – Artefarita Inteligenteco

Mi plurfoje provis krei ilustraĵojn por Ora Ĵurnalo per retaj AI-servoj, sed la rezulto plejofte estas netaŭga. Mia unua provo tamen estas interesa, mi skribis la frazon: "The man who created the artificial language Esperanto" (La viro kiu kreis la artefaritan lingvon Esperanto) kaj ricevis jenan bildon. /Andreas

Kreita ĉe www.fotor.com

Kaj fine kelkaj anekdotoj

- Kuracisto! Kuracisto! Nia filo pensas ke li estas kokino!
- Kiom longe li pensas tion?
- Proksimume ses monatojn.
- Kial vi ne venis pli frue?
- Ni bezonis la ovojn.

- Hieraŭ mi pafis kvar anserojn.
- Ĉu sovaĝajn?
- Ne, sed vi devus esti vidinta la posedanton.

La patro al la filo:

- Kial vi mordis la instruiston en la kruro?
- Ĉar li traktis min kiel hundon.